

Oldsager af jern – hvad stiller vi op med dem?

Langt de fleste detektorfund, der indleveres til Bornholms Museum er af bronze, sølv eller guld. Bevaringstilstanden er meget forskellig. Guld angribes ikke, sølv kan blive gråt eller sort, men klarer sig ellers nogenlunde. Bronzegenstande er ofte dårligt bevaret med afskalninger, men der findes også eksempler på usædvanligt velbevarede fibulaer, hvilket må skyldes legeringen, jordbundsforhold eller en kombination.

Der er blevet langt imellem de genstande, som Nationalmuseet udtager som danefæ, og derved færre genstande, som bliver konserveret.

Dette er især et problem ved jerngenstande, som hurtigt går til uden behandling. Detektorførerne graver sjældent jern op, fordi meget af det er moderne eller udaterbart (nagler og lignende). Indimellem graves der på større jernsignaler, som ofte viser sig at være dele af landbrugsredskaber, men af og til dukker gamle økser, knive, spydspidser, sværddele og fibulaer op. Jerngenstande bliver sjældent erklæret danefæ og får derfor ikke den nødvendige konservering. Mange fritidsarkæologer vælger at pakke genstanden ind i noget fugtigt og lægge den koldt. På den måde undgås, at genstanden tørrer ud og slår revner. Men det udsætter kun problemet.

Fritidsarkæologer har tidligere eksperimenteret med at gløde jern med godt resultat, men det er ikke noget jeg har erfaring med. Denne metode må ikke bruges, når der er indlagt ædelmetal og ornamentik på genstanden.

Efter råd fra Mogens Jensen er jeg begyndt at eksperimentere med oldtidsjern, som alligevel vil gå til uden behandling. Jeg har således en lille vikingetids økse, et sværdhjalte og en fibula under behandling.

Fremgangsmåden er følgende: Opløs alun i sprit (tager flere dage). Rør rundt ind imellem. Alunen virker konserverende. Hæld sprit/alun-blandingen over i en plastik- eller glas-beholder, undgå uopløst alun. Læg jerngenstanden i sprit-alun-blandingen, så genstan-

den er dækket. Spritten fortrænger fugten i jernet. Efter en uges tid tages genstanden op af spritten og lægges i rå linolie, så den er dækket. Spritten i jernet vil efterhånden fordampe og blive erstattet af linolien. Lad den ligge i et halvt års tid. Tag genstanden op og tør det værste olie af med køkkenrulle. Nu skal den tørre stille og roligt. Herefter må man holde øje med den. Forhåbentlig har linolien forsejlet jernet, så der hverken kan komme fugt eller ilt ind. Dette er et eksperiment, som ikke er afsluttet, så jeg kan ikke garantere, at det virker, men det skader sandsynligvis ikke.

René Laursen